

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1942 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidshjälp åt vissa pensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar.

I en den 6 mars 1942 dagtecknad proposition nr 125, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att dyrtidshjälp enligt i propositionen förordade grunder må under budgetåret 1942/43 av trafikmedel utbetalas till i propositionen angivna pensionärsgupper vid av staten övertagna enskilda järnvägar.

Enligt beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 242, skriv. nr 358) har särskild dyrtidshjälp beviljats åt sådana tjänste- och familjepensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar, som icke enligt gällande författningar ägt åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel å dem tillkommande pensioner eller understöd. Bestämmelser i ämnet ha utfärdats genom kungörelse den 28 juni 1941 (nr 648) angående dyrtidshjälp åt vissa pensionärer från av staten övertagna enskilda järnvägar.

Dyrtidshjälpen utgick under första halvåret 1941 med 10 procent och utgår under löpande budgetår med 15 procent av särskilda tilläggsunderlag, beräknade i enlighet med föreskrifterna i kungörelserna den 18 juni 1925 (nr 275) och den 15 juni 1923 (nr 267). Tilläggsunderlagen äro så utformade, att de sämst ställda erhålla en relativt större förbättring — vid en dyrtidshjälp utgående efter 15 procent uppgå sålunda de faktiska tilläggen till 24 procent av de lägsta pensions- eller understödsbeloppen — och att dyrtidshjälp ej beräknas å ett högre pensionsbelopp än 400 kronor för månad.

Berättigade till nämnda dyrtidshjälp äro: 1) f. d. befattningshavare, som med pension eller därmed jämförligt understöd avgått från tjänst vid den enskilda järnvägen, innan denna övertagits av staten, eller som övergått i statens järnvägars tjänst i samband med övertagandet utan att ha erhållit befattning å aktiv stat och sedermera med pension eller understöd avgått från nämnda tjänst; 2) änkor, barn och övriga anhöriga till sådana f. d. befattningshavare, i den mån dessa anhöriga äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd i anledning av anställningen vid den enskilda järnvägen; samt 3) änkor, barn och övriga anhöriga till befattningshavare, som avlidit innan järnvägen övertagits av staten, i den mån dessa anhöriga äga åtnjuta sådan pension eller sådant understöd.

Dyrtidshjälp utgår dock icke till tjänste- och familjepensionärer, vilkas pensioner eller understöd uppgå till eller överstiga de sammanlagda förmåner, som vid samma tidpunkt tillkomma motsvarande pensionärer från sta-

tens järnvägar, och den utgående dyrtidshjälpen skall alltid begränsas så, att den icke tillika med vederbörandes pension eller understöd överstiger de motsvarande sammanlagda förmånerna för statens järnvägars pensionärer.

Föredragande departementschefen har anfört:

»När ifrågakvarande tjänste- och familjepensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar i fjol bereddes viss lindring i dyrtidens tryck var skälet därtill, att de ansågos böra erhålla sådant stöd, att de i vart fall icke kunde anses ha kommit i ett försämrat läge genom förstatligandet av vederbörande järnväg. Samma motiv gör sig gällande även för nästa budgetår.

Efter övervägande av olika på frågan inverkan omständigheter fastställdes dyrtidshjälpen för innevarande budgetår att utgå efter 15 procent. Det så bestämda understödet var högre än vad de enskilda järnvägarna dittills i allmänhet beviljat sina pensionärer, men det ansågs skäligt som kompensation för prisstegringen efter krigsutbrottet även med hänsyn till att procentsatsen bands för ett helt budgetår.

Förhållandena vid de enskilda järnvägarna variera mycket med avseende å dyrtidshjälpens omfattning. Höjningar av dyrtidsbidragen till pensionärer ha dock efter vad jag inhämtat i viss utsträckning förekommit från år 1941 till 1942, merendels dock endast av de lägsta beloppen. En viss höjning av dyrtidshjälpen till pensionärerna vid de av staten övertagna enskilda järnvägarna synes även oavsett detta motiverad med hänsyn till att motsvarande grupper hos statens järnvägar erhållit ökade kristillägg på grund av levnads-kostnadsstegringen. Då dyrtidshjälpen för innevarande budgetår fastställdes till 15 procent, kunde man utgå från att kristillägget för statspensionärerna skulle utgöra 8 procent under första delen av budgetåret. En motsvarande bedömning i avseende å läget vid början av nästa budgetår är icke möjlig för närvarande. En höjning av dyrtidshjälpen från 15 till 20 procent för nästa budgetår synes mig emellertid skäligt med hänsyn till vad man känner om prisläget. Därvid bör märkas, att dyrtidshjälpen på grund av bestämmelserna om tilläggsunderlag kommer att uppgå ända till 32 procent av de lägsta pensionerna och understöden.

Dyrtidshjälpen bör i övrigt utgå efter samma grunder som innevarande budgetår. Därest eventuellt några enskilda järnvägar skulle övertagas av staten under loppet av nästa budgetår, synes skäligt att jämväl pensionärerna vid dessa komma i åtnjutande av dyrtidshjälp. Därvid böra dock i möjligen förekommande fall avräknas de bidrag av motsvarande karaktär, som enligt utfästelse av den enskilda järnvägen kunna komma att utgå för tiden efter övertagandet.

Kostnaderna för den av mig förordade dyrtidshjälpen under nästa budgetår, vilka torde kunna uppskattas till i runt tal 650,000 kronor, böra bestridas av statens järnvägars trafikmedel.»

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet det vara befogat, att ifrågakvarande tjänste- och familjepensionärer vid av staten övertagna enskilda järnvägar i år liksom i fjol beredes viss kompensation för

levnadskostnadsstegringen. På av departementschefen anförda skäl synes en höjning av den nu utgående dyrtidshjälpen från 15 till 20 procent för nästkommande budgetår böra komma till stånd. I övrigt torde dyrtidshjälpen böra utgå enligt samma grunder som för närvarande. Vad departementschefen eljest anført har ej givit utskottet anledning till erinran.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 10 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Friggeråker, Sundvik, von Horn, Leander, Lindbärg och Sylwan;

från andra kammaren: herrar Paulsen*, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Hall, Andersson i Munkaljungby, Hilding och Ericsson i Kinna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.